

Ny lag om kommunal insamling av textilavfall från konsument

Checklista till kommuner från TEKO: Sveriges textil- och
modedeföretag

Inledning

TEKO är en bransch- och arbetsgivarorganisation som företräder närmare 350 företag inom textilnärings. En kommande förändring i avfallsdirektivet innebär både utmaningar och möjligheter för vår bransch. Den lagstiftning som träder i kraft från och med 1 januari 2025 innebär att kommuner ska börja samla in textilavfall separat, ett viktigt steg för att bättre ta vara på den textila råvaran och öka cirkulariteten.

Inför det att förändringen träder i kraft i nästa år är det dock TEKOs uppfattning att det fortfarande återstår ett flertal frågetecken. Det märks inte minst i antalet frågor vi får från svenska kommuner om hur den nya lagstiftningen ska tolkas och hur kommuner ska agera rent praktiskt för att säkerställa regelefterlevnad.

Insamling av textilavfall är inte enbart en avfallsfråga, utan också en strategisk fråga om arbetstillfällen, forskning och utveckling kring de nya cirkulära systemen i Sverige. Därför är beslut om ambitionsnivå i kommunerna centralt för att medverka till näringslivsutveckling med textila material i centrum, i konkurrens med resten av Europa och världen. Här arbetar TEKOs företag gärna nära kommunerna för att utveckla och skala upp effektiva nya lösningar.

För branschen som helhet är det centralt att Sveriges kommuner samordnar sig för att få till en kostnads- och resurseffektiv hantering som inte går ut över våra företags konkurrenskraft eller bromsar branschens cirkulära omställning. Syftet med denna publikation är att ge en bild av hur återanvändning och återvinning av textil fungerar idag och hur vi menar att kommuner bör tänka inför det kommande kravet om separat insamling av textilavfall. Vår förhoppning är att kunna underlätta för kommuner och andra aktörer och därmed bidra till att lagstiftningen tjänar sitt syfte; att stärka textilbranschens omställning.

Bakgrund

Enligt revideringen av EU:s avfallsdirektiv ska samtliga EU-länder samla in textilavfall från konsument med start senast den 1:a januari 2025. Den svenska regeringens efterföljande ändringar i den svenska avfallsförordningen, inkluderar insamling av produktgrupperna **kläder av textil, hemtextil, inredningstextil, väskor av textil och accessoarer av textil** ([Ändring i avfallsförordningen \(2020:614\)](#)). Dessa produkter ska sorteras ut av konsument och samlas in separat för att ingå i det producentansvaret för textil som senare ska implementeras (i samtliga EU-länder).

I ett första steg har de svenska kommunerna tilldelats ansvar för insamling av textilavfall från konsument. Hur detta ska ske är upp till respektive kommun att hantera, men TEKOs förespråkar starkt samordning mellan kommuner och regioner för en kostnads- och resurseffektiv hantering.

Naturvårdsverket har under våren 2024 publicerat en vägledning för kommuner och textila verksamheter ([Krav på separat insamling av textilavfall \(naturvårdsverket.se\)](#), observera att vägledningen kan komma att uppdateras), och TEKOs ser värdet av att addera praktiska och handfasta råd från textilbranschen inför själva insamlingen och hanteringen av textil, baserat på vår textila kunskap och erfarenhet.

Då samtliga EU-länder ska införa producentansvar, är det viktigt med samordning och harmonisering mellan EU-länderna för att ge förutsättningar till rimlig administration och hantering för de textil- och modeföretag som säljer sina produkter i flera EU-länder. Det bör i den initiala insamlingsfasen ges utrymme för flexibilitet inför kommande EU-harmonisering.

Det är därtill viktigt att det anslås medel till forskning och innovation inom området textilåtervinning. Det kan bidra till att snabba på de här processerna och sätta Sverige i förarsätet för den cirkulära omställningen. För att den nya lagstiftningen inom textilåtervinning ska kunna implementeras fullt ut och samtidigt också skapa flera jobb och ökad konkurrenskraft så måste politiken också anslå medel till den forskning som krävs för att klara omställningen och nya lagkrav.

Nuläget och möjligheter med textilavfall från konsument

Textil är en ny materialström som kommer bli föremål för producentansvar, med start i det nya kravet på insamling av textilavfall från konsument 2025. Infrastruktur för insamling och hantering behöver byggas smart och kostnadseffektivt redan från början.

I denna process kommer samordningen att bli central. Svenska kommunerna behöver i mesta möjliga mån att ha samma rutiner och tillvägagångssätt, för att behålla en så stor del som möjligt av värdet i konsumenttextilerna, samt för att kunna följa avfallstrappans steg, där återanvändning prioriteras högre än materialåtervinning (Miljöbalken).

Sortering för återbruk

För textila produkter så är avfallstrappans steg "återanvända" särskilt viktigt. Att förlänga livslängden på befintlig textil ger störst miljönytta. Många textila produkter kan återanvändas, repareras, omdesignas och på så sätt återbrukas, innan de är så uttjänta att de bör gå till materialåtervinning. I dagsläget finns etablerad och värdefull expertis inom textil sortering och värdering hos idéburen sektor. Yrkesutbildningar för textilvärderare har startats upp hos Nordiska Textilakademien för att säkra fortsatt och ytterligare kompetens inom branschen. Andra alternativ som syftar till att skala upp textil sortering är i nuläget under utveckling, exempelvis sortering i anslutning till ÅVC i Södertälje, Borås och andra kommuner. Arbete med teknikutveckling för bättre precision i textil sortering sker också i testskala hos Wargön Innovation.

Utsorterad textil för materialåtervinning

Den textil som sorteras ut för återanvändning behöver skiljas från textil som inte kan återbrukas. Textil som bedöms som icke lämplig för återanvändning ska i första hand gå vidare till materialåtervinning. Storskalig kapacitet för sortering för materialåtervinning finns i dagsläget hos Siptex (Sysav) i Malmö, där redan grovsorterat material scannas med infraröd teknik för att bestämma bland annat fiberinnehåll.

Möjligheter till textil materialåtervinning

När det gäller textil materialåtervinning så är denna sektor ur många aspekter fortfarande i sin linda. Främst handlar det i nuläget om textil materialåtervinning genom mekanisk rivning eller kemisk återvinning. Forskning på det termokemiska området visar att även termokemisk återvinning (förångning) skulle kunna bli en del av den textila materialåtervinningen, men detta ligger ännu i framtiden.

Mekanisk återvinning

I Sverige finns för närvarande enbart mindre anläggningar för mekanisk materialåtervinning genom rivning av vissa textila material. Större volymer textil för mekanisk återvinning exporteras, främst till andra EU-länder. Fördelar med mekanisk rivning är att processen är väl etablerad och rivning kan startas upp med relativt kort framförhållning om investeringsmedel finns på plats. En nackdel med mekanisk rivning är att textilfibrerna rivs sönder och tappar mycket av sin ursprungliga styrka. Textil med inblandning av fibrer som är återvunna genom mekanisk rivning innehåller mestadels en lägre andel återvunna fibrer uppblandat med en högre andel nyttillverkade fibrer för att nå tillfredsställande styrka och i vissa fall även komfort. En annan nackdel med mekaniskt rivna fibrer är att olika fiberslag inte kan skiljas åt, utan samtliga beståndsdelar i den ursprungliga textilen följer med i den återvunna textilmassan. Detta kan vara problematiskt om man vill renodla materialslag framåt i textiltillverkningsprocesserna.

Kemisk återvinning

Kemisk materialåtervinning, att materialåtervinna textil (fiber till fiber), finns i nuläget i begränsad omfattning i Sverige. De tekniker som finns tillgängliga gäller främst cellulosa-baserad textil, som exempelvis bomull. Kemisk återvinning av syntetmaterial (som utgör cirka hälften av de textila fibervolymererna) är ännu på forskningsstadiet, eller i mycket liten skala, i Sverige. Blandmaterial, i synnerhet med inblandning av elastan, kan vara svåra att separera även i kemisk återvinning, men det finns lovande forskning kring separation av vissa fiberblandningar.

En väsentlig fördel med kemisk återvinning är möjligheter att designa nya högkvalitativa fibrer. Detta sker genom att textilfibrerna bryts ned och byggs upp på molekylnivå i kemiska processer. Genom kemiska processer kan tillräckligt hög kvalitet nås, både när det gäller återvinning av cellulosabaserade fibrer och fossilbaserade syntetfibrer. I det här fallet finns möjligheter att producera återvunna fibrer som de svenska tillverkande textiltillverkningsföretagen faktiskt skulle kunna använda sig av, förutsatt att prisbildningen blir konkurrenskraftig gentemot de nu dominerande globala fibertillverkarna. För den kemiska återvinningen är det mycket viktigt med hög precision när det gäller identifiering av fibertyper i sorteringskedjet. Standardiserad klassificering av textil för materialåtervinning är under utveckling på svensk och europeisk nivå, men finns ännu inte på plats.

För närvarande finns möjlighet att återvinna bomullstextil hos Södra/Oncemore, men med begränsad kapacitet. Under 2025 hoppas textilbranschen på ytterligare kapacitet för cellulosåtervinning (främst bomullstextil) genom återstart av Circulose i ny form (f.d. Renewcell). Det är själva råvarantill nya textila fibrer som produceras hos dessa aktörer (råvara i form av massa). Den vidare tillverkningen av textila fibrer, även fiber till garn, sker utanför Sverige.

Materialåtervinning av syntetfibrer (fossilbaserade fibrer som exempelvis polyester och polyamid med mera) finns inte tillgängligt i produktionsskala i Sverige, men det pågår forskning och utveckling på området. Ett mindre antal aktörer utanför Sverige utvecklar i nuläget sin kapacitet för materialåtervinning av syntetfibrer. Ett exempel är det svensk-baserade företaget Syre, en aktör för återvinning av syntetfibrer, som är på väg att starta och skala upp produktion i USA de närmaste åren.

De syntetfibrer som i dagsläget benämns som återvunnen polyester består i nuläget av återvunna PET-flaskor, något som av EU föreslås regleras för att återvinnas exklusivt inom livsmedelsbranschen.

Avslutningsvis

Från den 1 januari 2025 kommer alla Sveriges kommuner att ha ett nytt uppdrag i form av en skyldighet att samla in textilavfall. Om samtliga kommuner är väl förberedda på detta uppdrag, och har säkrat att en välfungerande logistik kring insamling och sortering finns på plats kommer det göra stor skillnad för Sveriges förmåga att skala upp återvinningen av textila material. Det är därför viktigt att kommuner ökar sin förståelse för vad som är viktigt vid textil insamling, och vilka alternativ som finns idag gällande återbruk och återvinning. I den sista delen av detta dokument finns en checklista som presenterar denna information i ett tydligt och kortfattat format. Sprid den gärna i er organisation.

TEKO – Sveriges textil- och modeföretag

En checklista för kommunernas insamling

Praktiska råd kring insamling av textilavfall

Insamling

Textilavfall ska samlas in under tak och hållas torrt för att skydda de textila produkterna från fukt, som snabbt kan skapa mögel och göra textilerna obrukbara för återbruk och återvinning. Textilavfall är ett sällanavfall och TEKO rekommenderar att den insamling som sker, görs på återvinningscentral eller liknande där miljön är säkrad för textilavfall.

Informera konsumenter

Informationen till kommuninvånarna om vad som kan lämnas in är mycket viktig. Uppmuntra till att lämna plagg för återbruk till idéburen sektor, eller butiker, för att minska mängden textil som går till avfall. Textilavfall som lämnas in ska inte vara fuktigt och helst i tvättat och rent skick, särskilt om den ska återbrukas. I nuläget finns ingen möjlighet att storskaligt tvätta textil för återanvändning utan smutsigt textilavfall går till materialåtervinning eller till förbränning. En enklare utsortering från konsument i ren och kontaminerad fraktion är att föredra i ett första skede.

Grovsortering

Efter insamling av textilier är det viktigt att skyndsamt separera och avlägsna föremål som inte är textilavfall, eller det textilavfall som riskerar att kontaminera annars brukbara textilier. Det är en förutsättning för att behålla värde i de övriga textilierna och för att de ska kunna bli till nya resurser.

Finsortering för att skilja textil för återanvändning från textil för materialåtervinning

Med avseende på miljönytta så bör återbruk prioriteras framför materialåtervinning. TEKO rekommenderar att använda textilvärderar-expertis vid finsortering, där textil för återbruk skiljs från den textil som inte kan återbrukas. Finsortering behöver ofta ske i flera steg. Även här rekommenderar TEKO samordning mellan kommuner för en kostnads- och resurseffektiv sortering (så få transport-loopar som möjligt). Sorteringshubbar som kan hantera större volymer, där specialistkompetens på textil värdering finns på plats, skulle kunna vara en bra gemensam lösning.

Materialåtervinning

Insamlad textil som sorterats ut för materialåtervinning ska gå till detta i så hög grad som möjligt utifrån kapaciteten för mekanisk och kemisk återvinning i Sverige. I dagsläget är denna kapacitet begränsad och behöver skalas upp för att kunna hantera olika textilfraktioner. Andra tekniker för materialåtervinning, som termokemisk återvinning, är under utveckling, men ännu inte tillgängliga för textil. För att kunna skala upp materialåtervinningen behöver politiken, tillsammans med branschen, satsa på forskning och innovation.

Förbränning

Insamlad textil som är utsorterad som möjlig eller kontaminerad ska inte gå vidare till återbruk. I vissa fall kan den materialåtervinnas, men troligtvis blir den främst aktuell för förbränning för energiåtervinning.